II. Informacje o funkcjonowaniu „Działu opieki nad matką i dzieckiem" w Publicznym Specjalistycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu.

1. Oddział Położniczo-Ginekologiczny

W Oddziale Położniczo - Ginekologicznym Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu w 2006 roku urodziło się 1353 noworodków. W ostatnich latach zauważyć można tendencję wzrostową (w okres rozrodczy wszedł wyż demograficzny lat osiemdziesiątych XX wieku). Hospitalizowanych było 1771 pacjentek leczonych z powodów ginekologicznych.

Oddział zatrudnia 7 lekarzy z II stopniem specjalizacji i 1 lekarza w trakcie procesu specjalizacyjnego oraz 40 położnych.

W kwietniu 2005 roku uzyskano dla oddziału tytuł "Szpital Przyjazny Dziecku" i do chwili obecnej realizowane są zasady wymagane dla uzyskania takiego tytułu.

Oddział posiada jeden z najmniejszych w województwie kujawsko-pomorskim wskaźników umieralności okołoporodowej noworodków, który jest jednym z wskaźników rozwoju cywilizacyjnego. Z danych uzyskanych w trakcie badań ankietowanych wynika, iż pacjentki coraz lepiej oceniają obiektywne i subiektywne warunki pobytu w oddziale. Kobiety z terenu powiatu inowrocławskiego coraz chętniej rodzą i leczą się w naszym szpitalu, na co wskazuje zwiększająca się ilość hospitalizacji oraz zabiegów ginekologicznych. Kobiety ciężarne mają możliwość korzystania ze Szkoły Rodzenia i Procedur Laktacyjnych.

Oprócz działań leczniczych oddział prowadzi działalność profilaktyczną w zakresie badań cytologicznych zwiększających wykrywalność chorób nowotworowych narządów kobiecych we wczesnej fazie rozwoju.

Dzięki zastosowaniu histeroskopii i laparoskopii w ginekologii, realizujemy w coraz większym stopniu ideę zmniejszenia inwazyjności operacyjnej, co wiąże się z krótszym pobytem w szpitalu, mniejszymi kosztami, ograniczeniem bolesności leczenia i szybszym powrotem do aktywności życiowej. Pozwala też na lepszą i szybszą wykrywalność chorób nowotworowych.

Oddział posiada wiele możliwości leczniczo - diagnostycznych, w tym także ponadstandardowe, jak np. wanna do porodu w wodzie. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż chcielibyśmy rozszerzyć działanie diagnostyczno – lecznicze, ale uniemożliwiają to występujące braki w standardowym wyposażeniu.

Niewątpliwie pierwszoplanową potrzebą jest remont części położniczej oddziału z blokiem porodowym. Dla prawidłowego funkcjonowania oddziału położniczego niezbędne jest całodobowa możliwość wykonywania badań przepływowych, które w naszym zakładzie zapewnione są przez nowoczesny ultrasonograf z funkcją Dopplera.

Wspomniana wcześniej idea mikroinwazji w medycynie zakłada możliwość korzystania z laparoskopii w sposób codzienny, a także dostęp do lepszego - dla oddziału nowoczesnego - urządzenia do koagulowania tkanek, które w coraz większym stopniu umożliwi zastępowanie sposobu brzusznego dostępu operacyjnego poprzez drogę pochwową.

2. Oddział Noworodkowy

W Szpitalu im. dra L. Błażka w Inowrocławiu rodzi się rocznie około 1400 noworodków. Na oddziale zatrudnionych jest dwóch lekarzy specjalistów neonatologii, 16 pielęgniarek i 1 salowa gospodarcza. Oddział świadczy usługi medyczne w zakresie diagnostyki i leczenia noworodków urodzonych z porodów fizjologicznych, patologicznych, cięć cesarskich oraz urodzonych poza szpitalem. Oddział zorganizowany jest w systemie rooming-in, czyli matka pozostaje z dzieckiem na wspólnej sali.

Przyjście dziecka na świat jest dla matki najpiękniejszą chwilą w jej życiu, której się nie zapomina. Dlatego wszelkie nasze działania zmierzają do tego, żeby matka i jej dziecko czuli się u nas dobrze, a przede wszystkim bezpiecznie. Dowodem podjętych przez nas działań jest uzyskanie w kwietniu 2005 roku tytułu "Szpital Przyjazny Dziecku". "Szpital Przyjazny Dziecku" to taki, który spełnia warunki ujęte w tzw. "10 krokach do udanego karmienia piersią", innymi słowy taki, którego organizacja umożliwia karmienie naturalne. Zmiany w organizacji opieki okołoporodowej jakie proponuje program "Szpital Przyjazny Dziecku" wpłynęły na zmianę stylu opieki okołoporodowej. Karmienie piersią stało się więc pretekstem do wdrożenia głębokich zmian mających na celu poprawę jakości opieki okołoporodowej, podnoszenie kwalifikacji personelu, pozytywną zmianę podejścia do pacjentek i ich rodzin, zmianę relacji między pacjentką a personelem. Kobieta rodzi dziecko w obecności bliskich jej osób. Przy każdym porodzie asystuje lekarz pediatra. Fachowa pomoc udzielana jest więc, każdemu potrzebującemu dziecku już od 1 minuty życia. Po narodzinach dziecko zostaje kładzione na brzuch matki i pozostaje w jej ramionach przez okres około 2 godzin, czyli do zakończenia pierwszego karmienia. Pielęgniarka cały czas kontroluje stan dziecka. Pierwsze przystawienie dziecka do piersi dokonuje się wtedy, gdy noworodek wykazuje gotowość do ssania. Osoba z personelu medycznego pomaga matce przy pierwszym karmieniu. Następnie matka zostaje przewieziona na salę w oddziale położniczym, a noworodek w oddział noworodkowy. Zaraz po zważeniu, zmierzeniu, zaszczepieniu i zbadaniu powraca do matki na salę i przebywa z nią aż do wypisu ze szpitala. Przez cały czas pobytu matki w oddziale personel medyczny aktywnie pomaga jej w opiece nad noworodkiem i przekazuje całą wiedzę dotyczącą karmienia piersią. Matki korzystają też z pomocy edukacyjnych (książek, broszur), które znajdują się na każdej sali położniczej. W naszym szpitalu rodzą się nie tylko zdrowe noworodki. Posiadamy więc sale dla wcześniaków i salę intensywnego nadzoru. Została też wyodrębniona sala opieki pośredniej, w której chore dziecko przebywa razem z matką aż do wypisania z oddziału.

Izolowanie dziecka od matki odbywa się tylko w przypadku intensywnej terapii. Wszystkie noworodki wykazujące patologię w okresie noworodkowym objęte są opieką po wypisie ze szpitala w Poradni Patologii Noworodka. Zaopatrywane też są w niej dzieci kierowane przez lekarzy rodzinnych.

Oddział Noworodkowy wyposażony jest w:

- 1 respirator typu Sechrist, który pochodzi z 1991 roku,
- CPAP firmy Fisher-Paykel z 1995 roku,
- inkubatorów (2 firmy Drager - dar Starostwa Powiatowego z 2007 roku, 1 inkubator z roku 2000 dar Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, 10 inkubatorów starej generacji z lat 1983-1987, które będą podlegać stopniowej wymianie),
- kardiomonitor,
- 2 pulsoksymetry,
- 5 pomp infuzyjnych,
- 3 lampy do fototerapii,
- 3 stanowiska do resuscytacji przy salach porodowych.

W związku z realizacją "10 kroków do udanego karmienia piersią" wiele zmieniło się w naszym szpitalu. Jednak nie chcielibyśmy na tym poprzestać. Przeprowadzenie remontu i zakup nowoczesnego sprzętu spowoduje, że pobyt w naszym szpitalu będzie jeszcze bardziej komfortowy, a pomoc medyczna na wyższym poziomie.

Utworzenie w ramach remontu jednoosobowych sal porodowych stworzy warunki intymnego porodu. Sale w oddziale położniczym byłyby dwuosobowe i posiadały węzeł sanitarny. Chcemy w ten sposób zapewnić matce i dziecku jak najlepsze warunki i domową atmosferę. Zakup na wszystkie sale położnicze kącików pielęgnacyjnych dla noworodków i wag elektronicznych zlikwidowałoby konieczność przenoszenia dzieci do oddziału noworodkowego celem zważenia, zmierzenia czy zaszczepienia. Przyczyni się to do zmniejszenia ryzyka zakażeń wewnątrzszpitalnych.

W dalszych planach chcielibyśmy wymienić wszystkie stare inkubatory na inkubatory nowej generacji. Wskazany też byłby zakup drugiego respiratora nowej generacji dla prawidłowego zaopatrzenia wcześniaka z porodów bliźniaczych, nowego CPAP-u - Infant Flow, kardiomonitora.

W przyszłości planowane jest utworzenie w oddziale położniczym 4 oddzielnych sal porodowych, przy czym na każde 2 sale powinno przypadać 1 stanowisko do resuscytacji noworodka. Chcielibyśmy zakupić też nowe lampy do fototerapii – 2 standartowe przeznaczone dla wcześniaków leżących w inkubatorach, 2 typu Bilibed dla noworodków donoszonych (noworodek pozostaje w łóżeczku).

3. Oddział Dziecięcy

W Oddziale Dziecięcym Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu leczone są dzieci od 3 doby życia do 16 roku życia. Oddział bierze czynny udział w realizacji programu „Dziesięciu kroków do udanego karmienia piersią", który zaowocował przyznaniem szpitalowi tytułu Szpital Przyjazny Dziecku. Pomimo wielu trudności ze względu na bazę lokalową oraz sprzętową realizowany jest w pełnym zakresie cały program. Dysponujemy 42-ma łóżkami- 23 to łóżeczka dla dzieci młodszych do 3 roku życia, a 19 to łóżka dla dzieci starszych. Część oddziału przeznaczona dla dzieci młodszych jest zboksowana tzn. 4 sale połączone są jednym pomieszczeniem zwanym przedboksiem. Zorganizowana została baza hotelowa dla matek dzieci najmłodszych, aby zapewnić stałe przebywanie matki z dzieckiem tzw. rooming in. Oddział posiada tylko jeden węzeł sanitarny przeznaczony dla pacjentów oraz drugi dla rodziców chorych dzieci.

W oddziale pracuje 7 lekarzy. Ordynator oddziału jest specjalistą II ° z pediatrii, posiada tytuł doktora nauk medycznych. Zastępca ordynatora jest specjalistą pulmonologiem. Pozostali lekarze to specjaliści w zakresie gastroenterologii, pediatrii i pulmonologii.

W oddziale w zakresie pediatrii specjalizuje się dwóch rezydentów. W oddziale pracuje 20 pielęgniarek stale podnoszących swoje kwalifikacje poprzez studia oraz kursy (piel oddziałowa- studia magisterskie V rok, z-ca pielęgniarki oddziałowej ukończone studia licencjackie).

Rejon, którym się opiekujemy liczy około 40 tys. dzieci. Średnio miesięcznie hospitalizowanych jest około 200 dzieci.

W pierwszym kwartale 2007r. oddział został poddany długo oczekiwanemu remontowi, który zaowocował jasnymi, kolorowymi salami dzieci, odnowioną częścią hotelową oraz czystym, wesołym holem. Wyremontowana i zmodernizowana została również łazienka, która aktualnie jest dostosowana dla dzieci niepełnosprawnych. W oddziale znajduje się pokój zabaw, z którego korzystają dzieci najmłodsze oraz klasa szkolna wyposażona w 4 stanowiska komputerowe z łączem internetowym.

Ze względu na brak sprzętu pomimo posiadanych kwalifikacji i umiejętności zatrudnionego personelu nie wykonujemy wielu świadczeń diagnostycznych. Dążeniem naszym jest zapewnienie populacji dziecięcej maximum bezpieczeństwa oraz kompleksowej, szczegółowej diagnostyki schorzeń wieku rozwojowego. Aktualnie posiadamy jeden nowoczesny inkubator, zakupiony z funduszy starostwa. Niezbędnym sprzętem, zapewniającym bezpieczeństwo hospitalizowanym dzieciom byłaby dla nas lampa do fototerapii, kardiomonitor z możliwością zapisu oraz defibrylator. Chcielibyśmy stworzyć dwie sale intensywnego nadzoru: jedną dla noworodków i niemowląt, drugą dla dzieci starszych oraz przebudować nasz oddział tak aby zapewnić małym pacjentom oraz ich rodzicom godne warunki pobytu w tak ciężkim dla nich okresie jakim jest choroba dziecka.

4. Szkoła Rodzenia

Szkoła Rodzenia powstała w marcu 1998 roku. Jest placówką edukacyjną której program oparty jest na:

- psychofizycznym przygotowaniu do narodzin dziecka (w tym do porodu w wodzie),
- promocji karmienia naturalnego,
- aktywnym udziale partnera w zajęciach i w porodzie.

Ponadto:
Przygotowuje rodziców do świadomego i zrównoważonego dwurodzicielstwa.
Sprzyja to:

- dobremu przygotowaniu psychiki matki i ojca w kierunku potrzeb dziecka,
- usprawnianiu psychoruchowym oraz ukierunkowaniu w kontekście porodu aktywnego.

Rola Szkoły Rodzenia dla rodziców:

- oswojenie się ze zmianami ciążowymi i traktowanie ich jako coś naturalnego,
- podjęcie dialogu z dzieckiem we wczesnym okresie prenatalnym,
- przygotowanie do naturalnego karmienia (poznanie techniki karmienia),
- przygotowanie się na przyjęcie dziecka poprzez pielęgnację i masaż noworodka,
- aktywizowanie ciężarnych do ćwiczeń – stopniowanie wysiłku,
- partnerstwo we wspólnych narodzinach,
- ukierunkowanie na rodzaj muzyki w takcie zajęć i porodu z wykorzystaniem elementów relaksu
- zwiększenie więzi emocjonalnej między rodzicami a dzieckiem w okresie prenatalnym – dojrzałe i świadome rodzicielstwo.

W Szkole Rodzenia zadomowił się współczesny model rodziny. Cechuje go zrównoważenie i proporcjonalne dwurodzicielstwo. Dlatego też przygotowanie do porodu naturalnego zakłada przede wszystkim wewnętrzną przemianę samych rodziców.

Szkoła Rodzenia rozwija swoje zamierzenia promocyjne w programie szkoleniowym wzbogacając je środkami dydaktycznymi.

Grupy wsparcia matek karmiących

Grupa wsparcia matek karmiących uchodzi za najbardziej efektywną formę propagowania karmienia piersią. Wysoka skuteczność (90 %) grup wsparcia na wielu poziomach życia.

W Polsce 97 % kobiet rozpoczyna karmienie piersią po porodzie w szpitalu. Wiele z nich jednak szybko rezygnuje z karmienia lub zaczyna przedwcześnie lub niepotrzebnie poić i dokarmiać małe niemowlęta zastępując w ten sposób karmienie naturalne. Przyczyn takiego postępowania jest zapewne wiele, ale najważniejsze są:

- brak świadomości kobiet i najbliższego otoczenia, jakie korzyści wynikają z karmienia dziecka piersią,
- nasilona promocja sztucznej żywności, często w placówkach służby zdrowia,
- zmiany hierarchii i pozycji kobiety na rynku pracy.

Z powyższych informacji wynika, iż istotne jest ciągłe przypominanie i rozpowszechnianie argumentów uzasadniających konieczność przewartościowania i zmiany sposobu myślenia o żywieniu niemowląt. Międzynarodowe organizacje doceniły rolę jaką odgrywają grupy złożone z kobiet doświadczonych w karmieniu piersią, pragnących upowszechnić tę sztukę oraz pomagać matkom mniej doświadczonym.

Dziesiąty krok do udanego karmienia piersią inicjatywy Światowej Organizacji Zdrowia i Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) „Szpital Przyjazny Dziecku" brzmi:

„Każdy ośrodek zapewniający opiekę matce i noworodkowi, powinien angażować się w tworzenie i pracę grup kobiet wspierających się w karmieniu piersią i kierować do nich karmiące matki wypisywane ze szpitala lub będące pod opieką przychodni."

Grupy wsparcia matek karmiących sprawdziły się m.in. w Australii, USA, Szwecji, Norwegii – mają szansę sprawdzić się również w Polsce.

Grupa wsparcia przy Szkole Rodzenia

1. **Miejsce: Szkoła Rodzenia**
   Sala niezbyt duża, urządzona w dobrym ciepłym klimacie.
2. **Czas: Ostatni piątek każdego miesiąca w godz. $13^{00} - 14^{30}$.**
   Spotkania odbywają się raz w miesiącu o stałej godzinie. Czas spotkań nie dłuższy niż 2 godziny – ze względu na określoną jego dynamikę.
3. **Osoby prowadzące:**
   Warunki podstawowe osoby prowadzącej, to przede wszystkim własne pozytywne nastawienie w kierunku karmienia piersią, a także spora wiedza teoretyczna na temat, umiejętność pracy z grupą. Cennym urozmaiceniem są zaproszenia ekspertów w tej dziedzinie.
4. **Nabór:**

Najlepsza i najskuteczniejsza forma to: środki masowego przekazu – informacja. Informacja dociera przez Szkołę Rodzenia lub matki korzystające z poradnictwa laktacyjnego. Najskuteczniejsza forma przekazu to: matka – matce.

5. **Przebieg spotkania:**

   a) **część wstępna:** poznajemy się, każdy się przedstawia, mówi parę słów o sobie, może powiedzieć z jakim problemem przyszedł,

   b) **część merytoryczna:** przedstawienie tematu spotkania, z uwzględnieniem na ile to możliwe, problemów sygnalizowanych w pierwszej części.

   c) **część „wspierająca":** dochodzi wtedy do wymiany doświadczeń, odpowiedzi na pytania, sugestii na przyszłość.

6. **Zasady grupy wsparcia:**

   Poza otwartością , pogodą ducha obowiązują pewne zasady:

   a) **słuchanie** przed mówieniem,
   b) **rozumienie** przed osądzaniem,
   c) **dzielenie się** przed dyskutowaniem.

Słuchanie pełni rolę terapeutyczną – kiedy się w kogoś wczuwamy, rozumiemy albo chociaż próbujemy zrozumieć.
Słuchanie aktywne powoduje, że matka:

- **jest** akceptowana,
- **ma prawo** wyrazić swoje skołatane uczucia i myśli,
- **może** znaleźć na nie własny sposób,
- **otwiera się** na wysłuchanie konkretnych informacji.

7. **Proponowane tematy:**

   a) **Korzyści z karmienia naturalnego:**

- zalety ludzkiego mleka,
- dlaczego pierś jest najlepsza,
- karmienie piersią – zdrowy wybór.

   b) **Zjawienie się dziecka:**

- rodzina i dziecko karmione piersią,
- ojcowie i rodzeństwa dziecka karmionego piersią,
- narodziny twojego dziecka i jego pierwsze tygodnie.

   c) **Sztuka karmienia piersią i napotykane trudności:**

- karmienie piersią – fakty i złudzenia,
- stawanie się matką – zmiany i potrzeby.

   d) **Odżywianie dziecka i odstawienie od piersi:**

- karmienie piersią i co dalej ?
- żywienie matki karmiącej.

Pojawiają się również tematy uzależnione od potrzeb słuchaczy. Najczęściej omawiają takowe specjaliści.

Cele grupy wsparcia

Cel główny – to upowszechnianie karmienia piersią.

Dzieje się to poprzez: informację, zachętę, wsparcie. Informacyjna rola grupy wsparcia wiąże się z jej rolą zachęcająco – wspierającą. Zachęcamy przede wszystkim przez własny przykład, świadectwo.

Celem bardziej odległym – jest stworzenie środowiska „przyjaznego rodzinie".

Realizowany jest poprzez:

- umożliwienie odreagowania negatywnych emocji związanych z macierzyństwem, stosunkiem otoczenia do karmienia piersią,
- tworzenie możliwości spotkania ludziom, którzy wspierając matki karmiące rozumieją fenomen macierzyństwa, rodzicielstwa - wychodzą ze spotkania głębiej przekonani o jego wartości, niezastępowalności.

Przygotowanie Szkoły Rodzenia pod względem dydaktycznym

1. Dokumentacja Szkoły Rodzenia odzwierciedla wzrost zainteresowania o 30-50% w każdym roku:
   1988 r. – 51 par,
   1999 r. – 120 par,
   2000 r. – 150 par,
   2001 r. – 130 par.
2. Podnosząc jakość usług medycznych – przygotowanie programu poradni prolaktacyjnej i jej oddanie w lutym 2001 r.
3. Poprawa wizerunku Szkoły Rodzenia jako warunek efektywnego funkcjonowania placówki.
4. W ramach realizacji programów prozdrowotnych organizowanie spotkań prozdrowotnych.
5. Rozwój Szkoły Rodzenia poprzez doskonalenie zawodowe osób prowadzących zajęcia, przygotowanie merytoryczne oraz duża wiedza z wewnętrzną predyspozycją do pracy z młodymi rodzicami.

5. Analiza stanu zatrudnienia i kwalifikacji średniego personelu medycznego w Pionie Matki i Dziecka

Stan zatrudnienia

1.	Pielęgniarki ogółem:	41
w tym:	Oddział Dziecięcy:	20
	Oddziale Noworodkowy:	17
	Sala zabiegowa ginekologiczna:	4
2.	Położne ogółem:	42
w tym:	Oddział Położnictwa:	27
	Oddział Ginekologii:	14
	Szkoła Rodzenia:	1

Kwalifikacje zawodowe

Pielęgniarki:

- wykształcenie wyższe: 1
- i w trakcie: 1
- licencjat pielęgniarstwa: 1
- i w trakcie: 1
- kurs kwalifikacyjny dla instrumentariuszek: 4
- specjalizacja w pielęgniarstwie operacyjnym: 1
- specjalizacja w pielęgniarstwie pediatrycznym: 1
- kurs kwalifikacyjny z organizacji i zarządzania: 1
- kurs specjalistyczny-szczepienia ochronne: 18
- kurs specjalistyczny-karmienie naturalne: 16
- kurs specjalistyczny-resuscytacja krążeniowo-oddechowa: 4

Położne:

- wykształcenie wyższe: 5
- licencjat położnictwa (w trakcie): 2
- specjalizacja w opiece przed
- i okołoporodowej: 2
- kurs kwalifikacyjny dla instrumentariuszek: 4
- kurs kwalifikacyjny dla pielęgniarek oddziałowych: 2
- kurs specjalistyczny-karmienie naturalne: 26
- kurs specjalistyczny-poród w wodzie, nowe techniki porodowe: 13
- kurs specjalistyczny z diabetologii: 4
- kurs specjalistyczny-dystocja barkowa: 1

z up. DYREKTORA
dr n. med. Andrzej Nowakowski
Naczelny lekarz Szpitala